Verslag PUNTENTELLING in het Amsterdamse Bos, op 15 februari 1975.

In de eerste plaats een verklaring van het wat, hoe en waarom van de puntentelling.
De puntentelling moet worden gezien als een soort van winter-inventarisatie. Het is dus de bedoeling om hiermee gegevens te verzamelen over de vogels in het Amsterdamse Bos gedurende de winter.
Nu zijn daarvoor natuurlijk vele werkwijzen mogelijk: je kunt bijv. langs een heel transect alle vogels gaan tellen. Daar het ons in eerste instantie ging om de soorten-verdeling over het Bos, hebben we bij de telling een andere methode gevolgd.

In het Bos waren 133 punten aangegeven, op elk van deze punten - zo was het plan - zou 10 minuten worden waargenomen. Op een lijst werden dan alle soorten genoteerd, die in de periode waren waargenomen.
De teller mocht tijdens het waarnemen 25 meter in 2 richtingen over het pad lopen.
Alleen vogels, die in het Bos aanwezig waren (evt. op het pad zaten) werden genoteerd, maar niet de vogels op waterpartijen of gazons, noch de overvliegende.
Verder werd er voor A. Blok ook gelet op alle blauwe reigers.

De telling was zó georganiseerd, dat iedere teller 11-12 punten verspreid over het hele Bos kreeg af te werken. Alleen het beginpunt was opgegeven, maar verder mocht men zelf de route bepalen, als men maar duidelijk op het formulier aangaf, hoe laat men op een bepaald punt begon met waarnemen.
Iedere teller zou om ± 10 uur beginnen, om moeilijkheden met verschil in geluidsproductie in de loop van de ochtend zo veel mogelijk te voorkomen.

Met tellingen als boven beschreven is het mogelijk om gegevens te verkrijgen over de verspreiding van de soorten over het Bos, relaties tussen terrein en begroeiing en vogelsoorten (bijv. sijs in elzen), relaties tussen vogelsoorten onderling (bijv. mezen bij elkaar).
Verder is het mogelijk om te zien of de soorten-verdeling over het Bos gedurende de winter gelijk blijft, of dat er veranderingen optreden (bijv. bij strenge vorst mezentrek naar de bebouwing).
En daar de waarnemingsperiode in 2 gelijke delen is opgesplitst, waarvan de gegevens apart genoteerd moeten worden, is het ook mogelijk een indruk te krijgen van de waarneembaarheid van verschillende soorten.
Het zal duidelijk zijn, dat de puntentelling meerdere malen uitgevoerd moet worden om iets over bovenstaande zaken te kunnen zeggen.
De telling van 15 februari was dan ook een proeftelling om de misschien aanwezige moeilijkheden te onderkennen en bij een eventuele serie in de volgende winter te voorkomen.

Gebleken is, dat 10 minuten waarnemen voldoende is om de meeste aanwezige soorten op één punt op te merken.
De geplande 5 minuten tussentijd, om van het ene punt naar het volgende te gaan, was duidelijk te kort.
Verder hadden ook goed in het Bos bekende mensen nog enige moeite om de juiste plaats, waar geteld moest worden, te vinden. Veel personen zouden het op prijs stellen om met iemand samen de punten af te werken.

Op de bewuste ochtend om ongeveer 10.00 uur begonnen mevr. R. Geers, Hr. en Mevr. Bakx, W. Haver, E. de Jong, G. Krabben, E. Lammers, K. van Oostveen, H. Sandee en schrijvers dezes (A. de Jong, J.B. Buker) met hun telling. Door een fout van de organisatoren was iemand, die zich wel had opgegeven, niet nader ingelicht. Twee mensen, die zich opgegeven hadden, waren niet verschenen; één ervan was door ziekte verhinderd. Daardoor werd niet op alle 133, maar op slechts 105 punten, waargenomen, terwijl 6 punten tweemaal werden bezocht, in totaal dus 111 waarnemings-gegevens.

Gedurende de middag werd gezamenlijk in het Bosmuseum een begin gemaakt met de uitwerking van de gegevens.

Het weer werkte erg mee, daar het zonnig en droog was, hoewel de deelnemers, die deze winter niets gewend waren, het toch wel koud vonden.
De vogels werkten niet erg mee, daar ze vrij stil waren, en - wat ook anderen al eerder was opgevallen - doordat ze deze winter niet erg talrijk waren in het Amsterdamse Bos.

Hier volgt nu een kort overzicht van de verzamelde gegevens. Duidelijke conclusies zijn niet te trekken uit een onvolledige eenmalige proeftelling, maar bij enkele soorten kan wel een kanttekening worden gemaakt. De vermelde aantallen zijn natuurlijk weinig zeggend; ze kunnen niet met andere vergeleken worden, daar dit de eerste keer is dat iets dergelijks wordt uitgevoerd.

TABEL I - aantal malen dat een soort werd vastgesteld (totaal 105 + 6 = 111 punten)
A = in de eerste vijf minuten - B = in de tweede vijf minuten
C = totaal

	A	B	C
wilde eend	1	-	1
torenvalk	2	3	5
fazant	2	1	3
waterhoen	15	4	19
houtduif	10	6	16
groene specht	1	-	1
grote bonte specht	2	-	2
kleine bonte specht	1	1	2
winterkoning	33	15	48
heggemus	11	3	14
grote lijster	-	1	1
zanglijster	11	6	17
koperwiek	43	5	48
merel	74	20	94
roodborst	23	17	40
goudhaantje	11	2	13
vuurgoudhaantje	1	1	2
koolmees	72	18	90
pimpelmees	28	15	43
matkop	2	3	5
staartmees	11	3	14
boomkruiper	2	4	6
groenling	1	-	1
putter	2	1	3
sijs	15	6	21
vink	16	8	24
huismus	11	3	14
spreeuw	19	7	26
zwarte kraai	11	1	12
kauw	7	1	8
ekster	58	16	74
vlaamse gaai	25	7	32

Fazant - maar op 3 plaatsen in het bos (ze zitten veel op de weilanden en in de oeverlanden) waargenomen, nabij voerplaatsen.
Houtduif - vrijwel afwezig, ondanks dat in de vroege ochtend al paren baltsten. De houtduif verlaat dus overdag het Bos.
Winterkoning - werd minder waargenomen dan verwacht zou worden. Regelmatig over het Bos verspreid.

Heggemus - daar deze soort nog minder zingt tijdens het fourageren dan de vorige soort, werden er maar weinig vastgesteld.
Zanglijster - weinig waargenomen, doordat na de zangperiode geteld werd.
Koperwiek - fouragerend in groepjes in de bosjes en op de grote grasvelden, waarlangs ze dan ook vooral gezien werden.
Merel - bijna overal waargenomen. Werd vaak pas opgemerkt doordat men het ritselen van op de grond liggende dode bladeren hoorde, waartussen de vogel voedsel zoekt. Men hoorde hem dus fourageren eer hij gezien werd.
Roodborst - regelmatig over het Bos verdeeld.
Koolmees - regelmatig over het Bos verdeeld. Werd vrij snel opgemerkt in tegenstelling tot de pimpel.
Pimpelmees - werd vaak pas later vastgesteld. Is deze soort moeilijker op te merken, of komt dit doordat hij minder talrijk voorkomt ? Op bijna alle punten, waar de pimpel werd gezien, was ook de koolmees aanwezig.
Putter - bekende plaatsen: Jollenpad en speelplaats Noordkant.
Sijs - op meer plaatsen dan verwacht werd, ook buiten elzenbosjes. Vooral ten Noorden van de Colijnweg.
Huismus - zoals te verwachten, in de omgeving van menselijke bewoning: Bosrand, kantoor PW, Boerderij, maneges, maar ook bij bruggen (Banaan en Karnemelksgat).
Zwarte kraai - schaars aanwezig, terwijl veel punten waar hij werd vastgesteld, bij elkaar liggen (zelfde paar ?)
Ekster - op zeer veel plaatsen aanwezig.
Vlaamse gaai - ontbrak ten (Noord) Oosten van de heuvel, en weinig in de Schinkelpolder.

De hoogste soortenrijkdom (13 - 17 soorten op één punt) werd gevonden aan de Noordkant (Jollenpad, Speelplaats en eind Bovenbos) en ook aan de Westoever van de Kleine Vijver.

Tabel II - frequentie-verdeling.

A:	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
B:	3	3	10	13	15	24	8	11	11	6	3	-	1	1	1	-	1

A = aantal soorten lp één punt
B = aantal malen dat dat aantal werd vastgesteld.

Gemiddeld werd 6,5 soort per punt vastgesteld.

****

Graag zouden wij vernemen, of men van mening is dat de puntentelling vaker uitgevoerd moet worden, bijv. een serie gedurende de volgende winter; of dat het bij deze éne proef moet blijven.

Arend de Jong

Joop B. Buker
Willem Mollhof 9
Amsterdam - 1018
Tel. 020 - 152766

JBB/vDr
maart 1975